

Petak, 11. novembar 2005.

Svedok P-021

Svedok Juraj Njavro

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili sudu

Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Dobro jutro. Želim da vas podsetim da ste dali svečanu izjavu na početku vašeg svedočenja i ona je još uvek na snazi. Gospodine Lukiću, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT LUKIĆ

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Dobro jutro, poštovani Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Dobro jutro, gospođo. Ja sam juče predvideo da će trajati kratko i trudiću se da održim obećanje Pretresnom veću. Pokušavao sam da ne razmišljam puno prethodnog popodneva i večeri ...

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, molim vas da govorite u mikrofonski zato što vas prevodioci ne čuju.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Zahvaljujem na sugestiji, poštovani Sude. Dakle, trudiću se da budem u svakom slučaju kratak i u onom roku koji sam predvideo. Imam još možda desetak minuta pitanja i razgovora sa ovom svedokinjom. Ako se sećate, juče smo završili, odnosno stali na temi kada ste izašli u dvorište bolnicu već pred, da kažem, spremanje za evakuaciju, pa bih tu i nastavio sa tom temom. Svedočenje nekih drugih svedoka, a je ne bih želeo da sada stavljamo fotografiju ispred vas, jer već smo stekli neku sliku kako je izgledalo to dvorište, pa ću vas samo pitati da li ste vi tada, očekujući da krenete ka autobusima u evakuaciju, da li ste stajali u prostoru koji bi bio negde između zgrade Hitne pomoći i glavnog ulaza u bolnicu, znači u tom delu? Da li možemo tako da definišemo taj prostor? Samo odgovorite u mikrofonski.

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li ste bili tu i da li se sećate kada je na glavni ulaz bolnice došao konvoj vozila, sanitetskih vozila, koji su trebali da prevezu ranjenike u evakuaciju? Da li ste to videli?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ne, jer u jednom kratkom momentu, obzirom da sam zaboravila nešto od svojih stvari, vratila sam se u prostorije, pa neke delove ne.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: A da li ste videli uopšte posle sanitetska vozila tu u dvorištu, da su ušla sanitetska vozila u dvorište bolnice, nakon toga, kada ste se vratili ponovo u prostor?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li ste bili u prilici da vidite utovar nepokretnih ranjenika u ta vozila i ko je vršio taj utovar?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ne, nisam osobno bila prisutna.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li su tu pored vas u tom prostoru dvorišta, čekajući evakuaciju bili i žene i deca i stariji ljudi?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Da, to su uglavnom bili djelatnici iz bolnice i njihove obitelji.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li se sećate, da li ste prisustvovali i čuli kada im je bilo ko pričao da oni mogu da biraju da li žele da idu u Hrvatsku, u Srbiju ili da ostanu u Vukovaru, tu u dvorištu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ne. To je bilo rečeno prije, ali ne tada, koliko ja znam.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li se sećate tada dok ste stajali u dvorištu, govorim samo o tom periodu stajanja u dvorištu, znači da budemo precizni, da li se sećate u tom periodu dok ste stajali u dvorištu, da li ste videli mog klijenta, gospodina Šljivančanina u bilo kom trenutku tu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ne mogu se sjetiti.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Svedočeći ovde, pre neki dan u glavnom ispitivanju, kolegi iz Tužilaštva ste objasnili da ste tada, tako sam ja shvatio, u tim satima kada ste čekali ili možda kad ste već došli do autobusa, prvi put videli lica koja ste vi nazvali paravojnim formacijama. Takođe ste rekli da ste mogli jasno da ih razlikujete od, da kažem, redovne vojske. Sećate se da ste to rekli?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Da li mogu da zaključim da pre toga, od jutra, pa do tog trenutka njih niste videli u tom prostoru bolnice, u bolnici u dvorištu. Do tog nekog trenutka kad ste čekali evakuaciju.

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Pa sa takvim oznakama ne. I u tom prostoru.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Možete li uopšte otprilike da precizirate koliko je to onda bilo sati kada ste te ljude prvi put tu videli? Otprilike.

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Pa kao što sam rekla, bilo je to negdje oko 10.00 kada smo došli do toga prostora, znači negdje između 10.00 i 12.00. A mislim da bi to bilo tačno.

ADVOKAT LUKIĆ: Samo za jedno pitanje bih molio da pređemo na poluprivatnu sednicu.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, sada smo na otvorenoj sednici

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: U vašem svedočenju ili izjavi, ne mogu da budem precizan, vi me ako se sećate tu ispravite, vi ste rekli da ste videli da vas je čekalo tri autobusa i oko 10 vozila Hitne pomoći?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ovako. Moram biti precizna. Ta tri autobusa nisu bila unutar prostora bolnice, nego su bila izvan, ispred zgrade Suda. A da budemo precizni, ostala auta što se tiče medicinskog djela auta, ja sam vidjela onog momenta kada su nam se priključili u konvoju. Dakle, da budemo precizni u tom djelu.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: To ste već i objasnili. Rekli ste da ste išli do zgrade Suda i da ste tu ušli u autobuse, a onda je konvoj krenuo zajedno. Tako sam shvatio. Da li se sećate, ti autobusi, da li se sećate kakve su boje bili, kakve su registarske oznake imali? Da li su jednostavno bili civilni, vojni? Da li to možete... da se memorišete u tom smislu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ja mislim da su bili civilni, ali možda neću biti korektna, niti sam gledala oznake.

ADVOKAT LUKIĆ – PITANJE: Po vašem svedočenju tu je bilo oko 54 pacijenta i nekih 70, 80 članova medicinskog osoblja i njihovih porodica u tom konvoju. Tako ste rekli, zar ne?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Pa za broj pacijenata sam saznala naknadno koliko ih je bilo. To je čisto procjena. Ali ovaj podatak više o točnosti je iz kasnijih saznanja. Da li je točan ili ne, ne mogu potvrditi. A broj osoblja isto tako po onome koliko se procjenjivao i koliko ih može u autobus stati. Da li je bilo više ili manje... Može sad biti da je više 20, ali ne više od toga.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, zamolili su nas da stanemo na trenutak, zato što imamo nekakav tehnički problem. Postoji problem sa mehanizmom za distorziju glasa. Tehničari upravo to pokušavaju da reše. Gospodine Lukiću, da bi nastavili sa radom, moraćemo da pređemo na poluprivatnu sednicu i na taj način ćemo da izbegnemo tehnički problem, a nadamo se da ćemo za 10 minuta uspeti i da rešimo taj tehnički problem, a do tada ćete vi već uveliko da završite.

(privatna sednica)

SUDIJA PARKER: Ja mislim da je sada rešen tehnički problem.

sekretar: Časni Sude, sada smo na otvorenoj sednici.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC AGHA

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Svedokinjo, za vreme vašeg unakrsnog ispitivanja, vi ste rekli da niko nije fizički presekao bolnici snabdevanje vodom ili strujom. Moje pitanje je sledeće: kako je došlo do prekida tih instalacija? Kako je došlo do toga da voda i struja ne funkcionišu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Po mojim saznanjima ili po mom osobnom uvjerenju, zato što je došlo do razaranja instalacija koje su dovodile struju i vodu do bolnice. Isto tako unutar bolnice usled razaranja instalacija došlo je do oštećenja, pa nije bilo moguće kontinuirano dovoditi, znači iz vana i iznutra. Samo ja nisam neki stručnjak, ali evo to je moje mišljenje, zbog razaranja.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A ko je granatirao bolnicu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: JNA.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Sada ću da pređem na jednu drugu temu. Radi se o oznakama na bolnici, oznakama Crvenog krsta koje ste spomenuli i tokom glavnog ispitivanja i tokom unakrsnog ispitivanja. Kada, u kom mesecu su postavljene oznake na bolnicu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ja sam već to rekla da mislim da je negdje oko septembra meseca na vidljivi plato, na onaj vani. Ali isto se ograičavam u tome djelu vremenskom. Možda avgust, septembar mesec. Mislim da je oko toga vremena.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: I koliko dugo su ostale te oznake?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Do kraja.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Tokom svog glavnog ispitivanja rekli ste da je doktorka Bosanac pregovarala sa JNA. Da li je onda, ako je neko mogao, da li bi onda ona pokrenula pitanje bombardovanja bolnice ...

ADVOKAT LUKIĆ: Časni Sude, prigovor.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, izvolite.

ADVOKAT LUKIĆ: Ovo pitanje nije proizšlo ni iz jednog pitanja u unakrsnom ispitivanju.

TUŽILAC AGHA: Časni Sude, mislim da je pitanje razdaljine i isto tako vidljivosti oznaka Crvenog krsta jeste nešto šta se pojavilo tokom unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA PARKER: Da, ali ja nisam još uvek shvatio vaše pitanje i kako ono može da se postavi.

TUŽILAC AGHA: Pitanje se pojavljuje u vezi s tim da li je strana koja je bombardovala bolnicu mogla da vidi iz bilo kog izvora da tu jeste postojala oznaka Crvenog krsta, a da se bolnica ipak granatirala.

SUDIJA PARKER: Da li želite da vam svedokinja kaže da li je bilo ko drugi, osim doktorke Bosanac, koliko je njoj poznato, možda pregovarao o bolnici sa JNA?

TUŽILAC AGHA: Da. Bilo ko. Da li je bila u pitanju doktorka Bosanac ili bilo koja druga osoba.

SUDIJA PARKER: U redu. Ja mislim da onda ima dovoljno osnova za postavljanje tog pitanja gospodine Lukiću. Nastavite gospodine Agha.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: U redu. Vraćamo se onda na to pitanje. Vi ste spomenuli da je doktorka Bosanac pregovarala sa JNA. Verovatno da je tokom ovog tromesečnog perioda bombardovanja ona to pomenula?

SUDIJA PARKER: Ja mislim da svedokinja ne može da odgovori na to pitanje. Ili zna ili ne zna.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Da li vam je poznato da li je doktorka Bosanac pomenula JNA bilo kojoj osobi da je pregovarala dok je samo bombardovanje još bilo u toku?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Koliko znam iz direktnog razgovora, jer ja nisam prisustvovala tim razgovorima, ali apsolutno znam ne da je trebala, nego da je morala na to upozoriti i da to uopće nije sporno.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Želim da sada krenemo malo dalje od tog pitanja oznaka Crvenog krsta i da razgovaramo o samom Međunarodnom crvenom krstu (ICRC, International Committee of the Red Cross). Da li ste vi svedočili da se očekivalo da oni dođu za evakuaciju, ali da nisu stigli? I da li ste kasnije saznali zašto su oni kasnili ili zašto nisu došli na evakuaciju?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Bilo nam je rečeno da su onemogućeni u tom djelu dolaska u bolnicu. Takva je naša informacija.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A ko ih je sprečavao?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Po našim saznanjima, JNA.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Svedokinjo, sada bih želeo da pređem na drugu temu. Hoću da razgovaramo o reci, o koloni ljudi koja, kako su to zastupnici Odbrane opisali, koja se okupila kod bolnice 17. novembra. Možete li da opišete stanje tih ljudi kada su pristizali pred bolnicu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ustrašeni, to prvo. Izgledali su više nego jadno. Kad nekoga izvučete iz podruma koji se nije oprao mjesecima, prašnjavi. Pa prvo i osnovno, ja mislim da je karakteristika svih osoba strah i ustrašenost.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Kao doktor, da li bi bilo humano sa te tačke gledišta da sve ove ljude pošaljete da odu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Niti kao doktor, niti kao osoba kojoj neko kuca na vrata, nikada nikoga nećete otjerati ko vam traži pomoć. A osobito kao doktor.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Pre nego što je moj uvaženi kolega gospodin Lukić završio svoje unakrsno ispitivanje, on je rekao da kada su vas otpratili ili evakuisali iz bolnice, da je bilo oko 17 doktora i otprilike šest bolničarki u tom konvoju i da su te brojke saopštene od strane posmatrača. Koliko je vama poznato, da li je veliki broj, većina ili svi oni koji su bili u tom konvoju stigli bezbedno do odredišta?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Nemam tačan podatke o tome da sa sigurnošću mogu tvrditi, ali mislim da u konvoju osim nekih problema tijekom puta, da su svi stigli. Ali nemojte me držati za riječ. Vjerovatno o tome postoje relevantni podaci. Mogu samo reći za osobe koje su bile u autobusu sa mnom da smo svi stigli do Zagreba.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: S druge strane, kada su vaši pacijenti koji su bili pod vašom brigom odvedeni iz bolnice od strane JNA, koliko je doktora i sestara pratilo te pacijente?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Niti jedan.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A koliko je posmatrača ili pripadnika Crvenog krsta pratilo vaše pacijente?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ako su moja saznanja dobra, niti jedan.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A koliko je vaših pacijenata koji su bili odvedeni, sigurno stiglo do odredišta? Pretpostavimo da se radilo o bolnici, da su otišli na lečenje.

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Sigurno mogu reći za dvoje.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A ostali? Šta je bilo s njima?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Koliko sam rekla i označila na onom dokumentu, ostali su ubijeni ili se još uvijek vode kao nestali.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Želim sada da pređem na poslednju temu, a to je, u stvari, spisak koji ste vi podneli, a koji se odnosi na vaše pacijente. U toku unakrsnog ispitivanja postavljena su vam određena pitanja u vezi toga ko su bili ti pacijenti, da li su bili povređeni, ranjeni, odakle su. Želim samo da razjasnim; na vašoj listi pod brojem 20 je osoba koja, ako to pravilno izgovaram, se zove Dragutin Friskiće. Vi ste ga stavili na

spisak. Možete li da nam kažete kakav je bio njegov status? Da li je on bio civil, da li je bio bolničko osoblje, ko je on bio?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ovog momenta, ako se dobro sjećam, bio je civil. Ali nemojte me držati za riječ. Nemam sad... Htjela bih nešto pojasniti, ako postoji mogućnost. Ovako, gospodin Lukić me je pitao oko onoga kako sam znala i kako sam obilježila, ako gospodin sudac dozvoljava da pojasnim to.

SUDIJA PARKER: Izvolite

SVEDOKINJA P-021: Postoji jedan momenat oko toga. Kada sam razgovarala sa istražiteljima ja sam zaista imala kopiju toga spiska, ali na kopiji toga spiska o tim saznanjima kako su me pitali da li se sjećam šta je bio, pripadnik kojega, ja sam onda dodavala. U tome je razlika između spiska kojeg vi ovdje imate i kopije moje liste, o kojoj sam ja razgovarala i po sjećanju dodavala ono što znam i sa povjesti bolesti što sam pročitala. Pa ja molim, čisto zbog pojašnjenja, zašto se to isto ne pojavljuje na ovom spisku, a ja sam to dodavala u iskazu istražiteljima. Evo, samo toliko. Hvala vam ljepa za mogućnost objašnjenja.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude.

SUDIJA PARKER: Da gospodine Vasiću, mislim da se radilo o vašem ispitivanju, a ne o ispitivanju gospodina Lukića.

SVEDOKINJA P-021: Ispričavam se.

ADVOKAT VASIĆ: Nije stvar moje sujete i nisam zbog toga želeo da ispravim transkript. Hteo sam nešto drugo da pokrenem. A to su ova dodatna objašnjenja koja je svedokinja dala, nakon što moj uvaženi kolega još uvek nije završio svoj *re-direct*. Smatram da bi na ove okolnosti možda trebalo dodatno ispitati svedokinju, jer ovo je sad potpuno neka nova informacija i mi taj dokument nismo dobili od Tužilaštva na koji je svedokinja ...

SVEDOKINJA P-021: ...

ADVOKAT VASIĆ: Tako da nas interesuje da li je takav dokument ona dala Tužilaštvu prilikom razgovora sa istražiteljem ili bi moj uvaženi kolega mogao da ispita svedokinju na ovu temu.

SUDIJA PARKER: Gospodine Vasiću, prvo da se pozabavimo redom, svim tačkama koje ste izneli. Svedokinja je htela da da ovo objašnjenje. Vi ste joj rekli da ona to ne treba da uradi tada i da će biti dodatno ispitivana o tome i upravo se to sada i dešava. Tako da ste vi u stvari iza sebe spalili mostove što se tiče mogućnosti da dalje postavljate pitanja o ovoj temi. A što se tiče spiska, ne sumnjam da će gospodin Agha dalje sada da se bavi pitanjem da li postoji još neka kopija spiska ili da li postoji nekakav spisak na koji je ona kasnije dodala neke informacije. Hvala vam.

ADVOKAT VASIĆ: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Dakle, da se vratimo na gospodina Dragutina Friščića za koga vi verujete da je bio civil. Da li je on živ ili ne? Gde je on?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Nije živ.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Nije živ?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ne. Po mojim saznanjima ne.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Želim da razjasnim još nekoliko stvari u vezi vašeg spiska. Za vreme unakrsnog ispitivanja Odbrana je sugerisala da je možda oko 14 vaših pacijenata bilo među pripadnicima Zbora narodne garde ili MUP-a. Čak i ako je to tako, kakav otpor su ti navodni borci Zbora narodne garde ili MUP-a pružali u trenutku kada je JNA stigla u bolnicu?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Apsolutno nikakav.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Kakvo su oni oružje imali kod sebe?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Garantiram da nije bilo oružja kod njih.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A prema onome šta ste ranije rekli, većina tih bivših navodnih boraca imali su prave povrede?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Apsolutno. Iza toga stojim.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Za vreme unakrsnog ispitivanja Odbrana je takođe sugerisala da neki od tih 14 vaših pacijenata su pokušavali da izbegnu hapšenje, zato što su možda počinili neke zločine. Prema tome, kakva su pitanje pripadnici JNA postavljali vašim pacijentima pre nego što su ih odveli, kako bi ustanovili kakve su oni zločine počinili?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Ja mogu samo reći za ova dva gospodina za koje sam bila prisutna pri njihovom izdvajanju. Apsolutno nije bilo postavljano pitanja u tom smjeru, niti bilo kakva naznaka, nego samo u smislu ranjavanja.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Pa kako vam je onda JNA objasnila zašto odvede vaše pacijente?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Nisu ništa niti objasnili.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A kada su vam rekli da su vaši pacijenti uhapšeni?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: O tome uopće nije bilo riječi.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: A šta su vam rekli, za kakve ih zločine sumnjiče?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Obzirom da nije o tome bilo riječi, nije bilo niti govora o tome da ih sumnjiče za bilo kakve zločine.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Gde je održano suđenje vašim pacijentima? Da li je to bilo u nekoj sudnici poput ove? Da li ste vi mogli da budete prisutni na tom suđenju?
SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Za takvu vrstu suđenja nisam čula.

TUŽILAC AGHA – PITANJE: Dakle, vaši ranjeni nenaoružani pacijenti, da li su većinom živi ili mrtvi?

SVEDOKINJA P-021 – ODGOVOR: Većinom mrtvi.

TUŽILAC AGHA: Nemam više pitanja, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Agha. Gospodine Lukiću.

ADVOKAT LUKIĆ: Samo ako možemo da saznamo pre oslobađanja svedoka iz ove sudnice ono šta nas interesuje, ne u smislu njenog svedočenja, ni u smislu našeg unakrsnog ispitivanja, nego u smislu našeg odnosa sa Tužilaštvom. Ono šta ste vi rekli, a nije tužilac pokrenuo: da li je ona prilikom uzimanja izjave od strane Tužilaštva njima dala onu listu, koju je dala sa podacima ko je pripadnik ZNG-a ili MUP-a. Da li je dala to Tužilaštvu posebno. Samo bi to mogli da rasčistimo pre odlaska svedoka. Znete i sami zbog čega je to nama važno.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, Pretresno veće je upravo nameravalo da postavi neka pitanja svedokinji na tu temu, jer nama se čini do to još nije do kraja razjašnjeno. To ćemo prvo da učinimo, a onda ćemo da vidimo da li je potrebno nešto dalje preduzeti s gospodinom Agom. Gospođo, vratimo se na vreme kada ste obavili razgovor sa Tužilaštvom 1995. godine i kada ste dali izjavu. Vi ste spomenuli da ste tada imali kod sebe primerak spiska vaših pacijenata. Da li je to tačno?

SVEDOKINJA P-021: Tačno je.

prevodioci: Molimo mikrofon za predsedavajućeg sudiju.

SUDIJA PARKER: Da li je to spisak koji ste pripremili verovatno 17. novembra uveče u bolnici?

SVEDOKINJA P-021: Tačno. To je autentičan spisak ovoga što vi imate. To je taj, samo kopija.

SUDIJA PARKER: Dakle, onaj spisak koji ste videli ovde jeste spisak koji ste pripremili u bolnici u novembru 1991. godine, a 1995. godine imali ste kod sebe kopiju tog spiska. Da li je to ono šta ste hteli da kažete?

SVEDOKINJA P-021: Tačno. Po tome, na osobno pitanje istražitelja, ja sam se pokušala sjetiti po onim saznanjima sa povjesti bolesti što sam pokušala objasniti, da li je neko bio civil ili je neko bio pripadnik MUP-a, ZNG-a. Zato stoji pored imena ono kako sam se sjećala. Pa kažem, išla sam po tome i na osnovu tog istog spiska sam

govrila. Rekla sam da sam pokušala objasniti da je to taj isti spisak, ali na osnovu mojih sjećanja ja sam stavila zabilješke pored toga. Razumjete. Ali to je isti spisak, samo usmeni prijenos, a ne neki novi dokument, nego usmeni prijenos na osnovu tog istog spiska gospodinu, a to je po onom čega sam se ja sjećala. Tako da te informacije su po mojim saznanjima toga momenta i onoga što sam se sjećala sa povjesti bolesti. To sam pokušala objasniti, koliko me razumjete oko toga.

SUDIJA PARKER: Potrebno nam je da to još malo da objasnite. 1995. godine kada ste razgovarali sa Tužilaštvom, da li ste na primerak spiska koji ste imali sa sobom, upisivali neke dodatne informacije?

SVEDOKINJA P-021: Ne.

SUDIJA PARKER: Da li dobro shvatam da čitajući imena sa spiska za vreme razgovora, vi ste se tada trudili da se prisjetite šta ste videli u istorijama bolesti 1991. godine, kada je reč, na primer, o pripadnosti Zboru narodne garde ili MUP-u?

SVEDOKINJA P-021: Točno.

SUDIJA PARKER: I da li ste onda na bazi tog sećanja rekli onima koji su s vama razgovarali, čega se sećate o tome da li je neko sa spiska bio ili nije bio pripadnik Zbora narodne garde ili MUP-a?

SVEDOKINJA P-021: Točno.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, izgleda da smo došli do toga da ne postoji neki drugi spisak sa drugim informacijama, kako je u jednom trenutku izgledalo da bi moglo da bude. Prema tome, Pretresno veće smatra da je to pitanje sada razjašnjeno.

SUDIJA PARKER: Gospođo, drago mi je što mogu da vam kažem da je ovim vaše svedočenje i ispitivanje na ovom suđenju završeno. Pretresno veće vam je zahvalno zbog vremena koje ste ovde proveli i pomoći koju ste nam pružili i na naporu koji ste uložili da biste došli ovde da nam pomognete. Sada možete da se vratite svojoj kući. Ali ostanite još trenutak kako bismo mogli da spustimo roletne pre nego što napustite sudnicu. Hvala vam gospođo. Gospodine Moore, spremni smo za sledećeg svedoka.

TUŽILAC MOORE: Da, hvala vam. Pozivam doktora Njavra.

SUDIJA PARKER: Da li je on zaštićeni svedok?

TUŽILAC MOORE: Nije.

SUDIJA PARKER: Možemo da podignemo roletne. Dobro jutro, doktore.

SVEDOK NJAVRO: Dobro jutro.

SUDIJA PARKER: Molim vas da naglas pročitate izjavu sa papira koji vam je uručen.

SVEDOK NJAVRO: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA PARKER: Hvala. Izvolite sedite. Izvolite, gospodine Moore.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC MOORE

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas recite nam svoje ime i prezime?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Zovem se Juraj Njavro.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Vi ste trenutno ministar u Ministarstvu zdravlja Vlade Republike Hrvatske. Da li je to tačno?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne, ja sam sada umirovljenik.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas, u svakom slučaju kakve su vaše profesionalne kvalifikacije?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Završio sam gimnaziju. Nakon toga Medicinski fakultet u Zagrebu. Nakon toga specijalizaciju iz opće kirurgije u Beogradu. Nakon toga poslediplomski studij iz kirurgije, opet u Zagrebu. Radio sam kao kirurg u vukovarskoj bolnici od početka i tijekom rata, odnosno tijekom agresorskog rata na Republiku Hrvatsku.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je to tačno da ste oko 25 godina radili u bolnici u Vukovaru?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tačno je. U vukovarskoj bolnici sam radio od početka, što znači stažirao sam onaj obavezni lječnički staž. Nakon toga sam bio sekundarac na kirurgiji, a potom specijalizant i završio sam specijalizaciju, kažem, iz opće kirurgije na Drgugoj kirurškoj klinici u Beogradu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Želeo bih sada da se vrlo kratko pozabavim razdobljem od maja 1991. godine. Da li je to tačno da je određeni broj policajaca ranjen ili ubijen i da su doveženi u bolnicu u Vukovaru?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, to je tačno. To se dogodilo 2. svibnja 1991. godine u Borovu Selu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Posle toga da li je takođe tačno da se kaže da su u bolnici ustanovljeni posebni protokoli za lečenje ranjenika?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U bolnici... Tačno je gospodine tužitelju, da su u bolnici uspostavljeni protokoli u kojima se tačno vodila evidencija, bez obzira... i to se tačno znalo tko je civil, pisali su se podaci, tko je pripadnik MUP-a, tko je pripadnik

Zenga, odnosno Zbora narodne garde i pri dovoženju ranjenika u bolnicu uzimali su se podaci osim ovih, gdje je ranjen, od čega je ranjen i tko ga je dovezao.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih vas dalje o tome pitao. U odnosu na te zapisnike da li može da se kaže da su oni vođeni najbolje što se moglo svakodnevno, sve do trenutka kad su 20. novembra pacijenti odvedeni iz bolnice?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: To je tačno. Protokoli su vođeni po svim zakonima koji obavezuju medicinske ustanove i pojedine odjele i pojedine ambulante, što je bila uobičajena zakonska medicinska regulativa u cijeloj Republici Hrvatskoj.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate šta se dogodilo sa zapisnicima 20. novembra?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: 20. studenog, nakon ulaska snaga JNA i paravojsnih četničkih snaga u vukovarsku bolnicu, uzeti su svi ti dokumenti i operacijski protokoli i ambulantni protokoli u kojima su bila imena sviju koji su tražili pomoć u vukovarskoj bolnici, bez obzira da li se radilo o teže ili lakše ranjenima i to je stavljeno u jednu vreću i to su pripadnici JNA odnijeli iz vukovarske bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možemo li sada vrlo kratko, jer znam da ste se vi već dotakli te teme, da govorimo o proceduri upisa novih pacijenata u bolnicu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Možemo. Kad bi neko došao u bolnicu, kad bi ga dovezla Hitna pomoć ili kad bi, ako nije potrebna bila Hitna pomoć, došao sam, javljao se u Kiruršku ambulantu, jer bi bili zavedeni podaci: ime i prezime, godina rođenja, gdje je rođen, što je po zanimanju i ko ga je uputio u bolnicu. Nakon toga bi bio pregledan, obrađen i upisani bi bili u protokole i ti podaci.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada je reč o novim bolesnicima, koliko vi znate, da li je bolnica pravila razliku pri lečenju Hrvata ili Srba, vojnih ili civilnih osoba?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne, nikad tijekom onih najtežih dana, kada je Vukovar bio okupiran, bez obzira o kome se radilo, bez obzira na vjeru, naciju, bez obzira kome pripada, pružena je jednaka medicinska maksimalno moguća stručna pomoć i jednako su svi, kažem, tretirani medicinski, bez obzira na bilo koji od ovih predznaka koje sam naveo.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih se pozabavio samom zgradom bolnice. Koliko je spratova imala bolnica u avgustu 1991. godine?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U kolovozu 1991. godine bolnica je imala ove djelove: imala je podrum sa atomskim skloništem, imala je prizemlje gdje je bio smješten Interni odjel, imala je prvi kat gdje je bila smještena ginekologija i porodilište, imala je drugi kat gdje je bila kirurgija i dograđen treći kat koji nije završen, ali je bio natkriven.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da se pozabavimo drugim spratom. Vi kažete da je to sprat gde se nalazila hirurgija. Da li ste mogli da koristite taj sprat u avgustu, tokom avgusta i kasnije da bi vršili operacije?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: 6. osmog bolnica je prvi put granatirana. Rekli su nam, nama koji ne poznajemo vrste vojnih oružja, rečeno je da je to iz minobacača, jer su porušena i uništena stakla i plafoni na kirurškoj operacijskoj dvorani, pa smo bili prisiljeni operirati kat niže, na ginekologiji. A kako su bili oštećeni i prozori i plafoni pojedinih bolesničkih soba, prvi put smo tada snijeli pacijente koji su ležali, u podrum.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ako govorimo o avgustu, mada znam da je teško određivati konkretno avgust, ali čisto da bi nam dali nekakvu sliku, tada kada ste prebacili hirurgiju u suteran, u podrum, da li možete da procenite procenat žrtava, odnosno koji su procenat žrtava bili civili, a koji su bili necivili?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U početku, u ovom delu, veliki procenat je bio pretežno civila, između 65 posto i 70 posto. Ostalo su pripadnici Zbora narodne garde i policije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I kako je vreme prolazilo, septembar, oktobar, novembar, možete li Sudu da kažete koliko je ljudi primano u bolnicu sa povredama?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Kako se odmicalo vremenski i ulazilo se polako u jesen, rastao je iz dana u dan broj granatiranja žestokih cijelog Vukovara, pa i vukovarske bolnice i rastao je broj novoprimljenih i sve, obično, teže ozljeđenih ljudi i taj se broj kretao u početku 40, 50 dnevno, da bi u oktobru mjesecu narastao između 70 i 80 ranjenika dnevno koji su dolazili u bolnicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih hteo da govorimo o samom geografskom položaju bolnice. Poznajući bolnicu i pretpostavljam, taj kraj oko bolnice, onaj deo iza bolnice, možete li da kažete Sudu gde se nalazio najočigledniji vojni cilj? Ili gde se nalazila najbliža vojna zgrada?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U blizini same bolnice nije postojala niti jedna vojna zgrada, osim što je na udaljenosti od 150, 200 metara smješšana bila upravna zgrada policije. Drugih vojnih, ako se može tako kazati, jer ovo je policijski, vojni nigdje u blizini nije bio.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ponovo ako govorimo o avgustu i septembaru, možete li da procenite koliko je puta bila pogođena bolnica tokom ta dva meseca, a da se nije radilo o vatri iz pušaka?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Mislim da je bolnica gotovo uvijek i sve što je pogodilo bolnicu, nije bilo iz pušanih metaka, nego isključivo od granatiranja, i to avionskih bombi, zatim bombi iz minobacača ili mina, zatim iz višeraketnog bacača, topova, haubica. Sigurno iz svih mogućih oružja, osim puške, ispaljivano je na vukovarsku bolnicu. Dnevno znalo se dogoditi, bar su mi tako rekli i pacijenti i ranjenici s kojima sam djelio svaki dan tu sudbinu, a kako sam gotovo neprekidno bio u operacijskoj improviziranoj dvorani, rekli su mi da je padalo i do 100 granata na bolnicu i okolo bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je to važno i za oktobar i za novembar?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Od oktobra i novembra neprekidno do negdje 17. novembra, odnosno studenog 1991. godine.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Na osnovu onoga šta ste vi razumeli, bilo lično ili na osnovu onoga šta su vam drugi rekli, da li je bilo kakav metod bio usvojen koji bi zgradu, bolničku zgradu, jasno izdvojio, da bi bila zaštićena ili da bi drugi mogli da prepoznaju da je to bolnica?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, ispred bolnice je postavljeno ogromno bijelo platno s Crvenim križem. Gotovo se dodirivalo s bolnicom, ali vidljivo je bilo iz zraka, pa čak možda i sa drugih povišenijih mjesta, a i na samoj bolnici. Moguće je da je još negdje bilo oznaka, ali za te dvije sam siguran. Oznake Međunarodnog crvenog križa, kažem, bile su vidljivo istaknute i mi smo tijekom tog stalnog, neprekidnog bombardiranja bili uvjereni da se upravo namjerno gađa bolnica, jer ovo je vodič gdje se nalazi i da je zato lakše pogađaju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hteo bih da vas pitam nešto o atomskom skloništu u "Borovo-komercu". Da li je to sklonište koristila bolnica?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Sklonište u "Borovo-komercu" isto tako se nalazilo u podrumskom djelu. Bolnica ga je koristila zbog rasterećenja same bolnice u kojoj je bilo nemoguće zadržati sve ranjene i bolesne, pa se nakon oporavka ranjenih kojima nije trebala neprekidna kirurška, odnosno medicinska pomoć, premještani u "Borovo-komerc".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I koliko dugo ste slali pacijente koji su se oporavljali u "Borovo-komerc"? Možete li Sudu da kažete otprilike do kog meseca je to bilo?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pa to je bilo do negdje do desetog ili šestog, bolje kazati do 6. jedanaestog, odnosno 6. studenog ili 6. novembra 1991. godine. Dalje više nije bilo moguće, jer je bilo Borovo odsječeno od bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko je samo Borovo bilo daleko od Vukovara, od vukovarske bolnice?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pa približno između tri, tri i pol, četiri kilometra.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Upotrebili ste izraz da se oslobodi pritisak na bolnicu. Kad ste vi slali pacijente u "Borovo-komerc", koliko ste tada imali pacijenata u samoj vukovarskoj bolnici?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tih dana, kako je svaki dan u desetom mjesecu, kao što sam rekao, dolazilo između 70 i 80 novih ranjenih ili teško poneki, poneki, ali istina rijetko, bolesnih, bolnicu je bila prepuna. Preko 500 je bilo ranjenih, a mjesta ni na hodnicima, ni u hodnicima, pa čak ni na zidovima, ni u atomskom skloništu ni igdje gdje je bilo moguće imalo zaštićeno od mogućih granata, više nije bilo mjesta. Čak smo znali stavljati po dva pacijenta u krevet, jer je toliki broj bio, pa ponekad i ispod kreveta.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Znamo da su 19. oktobra "Lekari bez granica" (Medicines sans Frontieres) evakuisali preko 100 ljudi, pacijenata iz vukovarske bolnice. Da li se sećate toga?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I ti pacijenti koje su odveli "Lekari bez granica", možete li da opišete ...

SUDIJA PARKER: Radi se o pogrešnom mesecu gospodine Lukiću. Ima li još nešto?

ADVOKAT LUKIĆ: Drugo nešto. Svedok je pomenuo na stranici 25, u trećem redu da je bilo oko 500 pacijenata. To je svedok rekao, a nije ušlo u transkript. Samo sam hteo da se to raščisti zbog transkripta.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. A tačan mesec? Mislim da u transkriptu stoji novembar, gospodine Moore, ali radi se o tome da je u oktobru izvršena evakuacija od strane "Lekara bez granica".

TUŽILAC MOORE: Da. Radi se o oktobru.

SUDIJA PARKER: U redu. Hvala vam.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću ponovo da postavim pitanje, tako da imamo kontinuitet. Doktore, da ponovim pitanje da bi vam pomogli. Znamo da je 19. oktobra izvršena evakuacija pacijenata od strane organizacije "Lekari bez granica". Možete li da nam kažete kakva vrsta pacijenata je tada evakuisana?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Evakuirano je negdje, mislim, 107 ili 112 pacijenata koje su "Liječnici bez granica" odveli iz vukovarske bolnice. Radilo se o vrlo teškim pacijentima koje smo mi liječnici odabrali kao one najugroženije i kojima je pomoć izvan vukovarske bolnice zbog uvjeta u kojima se ona nalazila bila potrebna i pružala mogućnost boljeg i bržeg oporavka.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Mogu li sada da vas pitam o toj evakuaciji i o brizi koja je ukazana ozbiljno povređenim pacijentima? Možete li da kažete Sudu koliko je brige ukazano tim pacijentima tokom evakuacije 19. oktobra?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pa mogu reći kako se odvijalo iznošenje i smještaj tih pacijenata u vozla koja su ih trebala odvesti putem dogovorenim između generala Rašete u Zagrebu a pregovori su vođeni u hotelu "I", i predstavnika Međunarodnog crvenog križa, odnosno "Liječnika bez granica" i hrvatske Vlade. Trebali su ići, da bi se ubrzao transport i pružila što prije medicinska pomoć, Vukovar - Bogdanovci - Marinci - Nuštar - Vinkovci i dalje onda prema potrebi smještati ih u bolnice. Mi smo u bolnici bili u neprekidnom kontaktu sa Zagrebom i pitali jesu li već stigli. Međutim, saznali smo da su tek nakon 16 ili 17 sati mukotrpnog vođenja po poljskim putevima, blatu, iscrpljeni ionako u teškom stanju predati hrvatskim medicinskim predstavnicima i u tom transportu umrla su dva pacijenta.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko se sećate, koje su mere preduzete da bi se osigurala lekarska nega od Vukovara do Zagreba? Da li vam je jasno pitanje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Jeste, gospodine tužitelju. Dio njege pružali su liječnici organizacije "Liječnici bez granica" sa pratećim medicinskim osobljem i dio medicinskih sestara iz vukovarske bolnice. I nakon prelaska mosta na Lušcu, to je predgrađe Vukovara, konvoj ranjenika je preuzela Jugoslovenska narodna armija i dalje se konvoj odvijao pod njezinim nadzorom.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Dajete da sada govorimo o 18. novembru. Drugi svjedoci su pokrili druge teme i ja ću možda da se vratim na neke od njih. Ali u stvari, hoću da govorim o samoj predaji Vukovara tada ili oko 18. novembra. Što se tiče samog tog datuma, da li se sećate da je neko osoblje Crvenog krsta došlo u samu bolnicu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Ali ne u samu bolnicu, nego ispred bolnice. Ispred bolnice je 18. novembra, to je bio ponedjeljak, 18. studenog 1991. godine negdje u ranim popodnevnim satima došla su dva transportera Jugoslovenske narodne armije, uperili su bojne cijevi prema bolnici. Iz jednog transportera je izišao kapetan Jugoslovenske narodne armije. Ispred kapije smo stajali doktorica Bosanac i ja i gospodin Marin Vidić Bili, jer je bio dogovor između Međunarodnog križa, generala Rašete i hrvatske Vlade da će Međunarodni crveni križ preuzeti bolnicu, ranjene, bolesne i medicinsko osoblje, te ih izvesti u slobodni dio Hrvatske.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li se sećate kada su došli ti transporteri, otprilike?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Rano popodne. Negdje možda oko 13.00.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je taj kapetan bio jedini oficir JNA koga ste vi videli tog dana ili to popodne?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne. Nakon toga u blizini bolnice, kako smo mi bili još tu, čekajući predstavnika Međunarodnog crvenog križa, vidjeli smo i ja osobno, sad govorim osobno sam vidio majora Šljivančanina, Nicolasa Borsingera u žučnoj raspravi. Čuo sam sljedeće reči, govori major Šljivančanin: "Gospodine", obraćajući se Borsingeru, "ovdje ja zapovjedam. Ovo je zemlja u kojoj se slušaju moje naredbe, moja naređenja i biće onako kako ja kažem. Ako vam nije pravo, izvolite se vratiti odakle ste i došli".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate šta je Borsinger rekao Šljivančaninu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: To nisam čuo tako da ne mogu... A mogu pretpostavljati, ali nisam čuo, pa ne mogu kazati.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Vi ste rekli da su se oni raspravljali. Možete li da opišete Sudu šta ste videli i na osnovu čega ste zaključili da se radi o prepirci, o raspravi?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Kako smo mi znali, jer smo dobili obavjest iz Zagreba, da je potpisan sporazum da će nas predstavnici Međunarodnog crvenog križa preuzeti, razumio sam u toj raspravi da gospodin Borsinger inzistira na potpisanom dogovoru između generala Rašete, kao predstavnika JNA, Međunarodnog crvenog križa i hrvatske Vlade koju je predstavljao ministar zdravstva, profesor doktor Andrija Hebrang.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možda je ovo očigledno pitanje, a ja ne mogu da kažem ni ovako ni onako. Kako ste vi znali da se radilo o prepirci, a ne o nekakvom uobičajenom racionalnom razgovoru?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Vidjelo se i po izrazu lica i po gestama. Mislim da je vrlo lako razlikovati ugodan razgovor ili običan razgovor od jednog razgovora koji izgleda dosta napeto.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste mogli da procenite stav i način na koji se ponašao major Šljivančanin prema tom predstavniku Međunarodnog crvenog krsta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Zaključio sam da se Šljivančanin ponašao bahato, pobjednički, prepotentno prema predstavniku Međunarodnog crvenog križa, odsječnim i ostrim glasom i odsječnim gestama.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Rekli ste nam da je došao neki kapetan. Da li je taj kapetan tog dana sa vama uopšte razgovarao?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne. Ne. Taj kapetan je ušao u bolnicu. Za njim je ušla jedinica JNA, vojske JNA i ostavljeni su kao stražari sa oružjem pored svih većih otvora u bolnici, a njih je bilo i previše zbog razaranja granata.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću i dalje da postavljam pitanja o 18. novembru. Ali hoću za trenutak samo da pratimo nit sa ovim kapetanom. Da li je to jedini put da ste se vi sreli sa tim kapetanom?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: To je bilo prvi put. Ali na moju žalost, sretao sam ga i 19. i 20. studenog, odnosno novembra 1991. godine.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možemo li sada da govorimo o vašem susretu sa tim kapetanom 19. novembra. Da li ste ikad saznali kako se on zove?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: 19. studenog ujutro, negdje 8.00, 9.00, točno baš ne mogu kazati, došao je taj isti od sinoć kapetan sa jednim vojnikom, prišao mi i rekao: "Doktore, ja sam kapetan Radić i od sada se vi smatrajte uhićenim. Ne smijete napuštati prostoriju u kojoj ćete biti".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Da li ste imali neke sumnje da je taj kapetan koga ste videli ujutro 19. novembra, isti taj kapetan koga ste videli prethodnog dana, 18. novembra?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne, nimalo.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada ćemo da se vratimo na 18. novembar. Vi ste rekli da je kapetan Radić ušao u bolnicu zajedno sa jedinicom JNA. Koliko dugo su ti vojnici JNA ostali u bolnici?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Vojnici su ostali u bolnici negdje do 17.00, kad je već mrak padao. Nakon toga vojnici odlaze, a zamjenjuju ih paravojni četnički vojnici ili ...

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da kažete ko su bile vojne vođe tih četničkih vojnika koji su zamenili vojnike JNA?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ja nisam znao tko su vođe, niti znam tko su im bile tad vođe, ali znam da se s njima pojavio i predvodio ih Bogdan Kuzmić, koji je bio ranije zaposlenik vukovarske bolnice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Taj čovek, Bogdan Kuzmić, ako govorimo o večeri 18. novembra, šta je on radio te večeri?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Te večeri je Bogdan Kuzmić u pratnji kapetana obišao bolnicu, odnosno preciznije, obišao podrum u kome su se nalazili i ranjeni i bolesni i osoblje i svi oni koji su zatražili utočište u bolnici, pošto su došli iz podruma iz cijelog grada.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li molim vas ...

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, bojim se da sada moram da vas prekinem, jer se traka bliži kraju, tako da moramo da napravimo prvu pauzu.

TUŽILAC MOORE: Zahvaljujem vam se časni Sude.

SUDIJA PARKER: Nastavićemo u 11.05.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Moore.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala, časni Sude. Doktore, želim da sažmem ono šta ste rekli pre pauze. Naime, rekli ste da te večeri 18. novembra, Bogdan Kuzmić i kapetan koga mi znamo kao kapetana Radića, pregledali bolnicu, odnosno pregledali su podrum gde su bili ranjenici, bolesnici i medicinsko osoblje. Kada kažete da su obišli, šta želite time da kažete?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Htio sam time kazati da su obišli sve prostorije u kojima su smješteni ranjeni, pa i bolesni, pa i ostali dio osoblja, kao i građana koji su došli iz podruma, a cilj ove posjete je bio da se prepoznaju poneki ranjenici i civili koji će kasnije, 20. studenog biti izvedeni i završiti na Ovčari. I drugi dio, za sutradan, 19.

studenoga odvedeni su pojedini medicinski radnici i vozači za čiju sudbinu još uvijek se ne zna.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molio bih vas da se sada skoncentrišete na 18. novembar, uveče i 19. novembar jutro. U to vreme da li ste mogli proceniti, odnosno da li ste tada mogli proceniti koliko je ranjenika u tom trenutku bilo u bolnici?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tog trenutka, 18. studenog naveče u bolnici je bilo više od 450 ranjenika. Osim njih bio je jedan određen broj i bolesnika koji nisu bili ozljeđeni od vatrenog oružja.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Govoreći generalno o pacijentima, da li je bilo ko od pacijenta napustio bolnicu 18. novembra uveče ili 19. novembra ujutro?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Bolnicu od pacijenata koliko je meni poznato, 18. studenog navečer i 19. studenog ujutro nije napustio nitko od ranjenika i bolesnika.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih želeo nešto da vas pitam o Bogdanu Kuzmiću. Rekli ste nam da je on bio zajedno sa kapetanom Radićem te večeri. Ko je bio Bogdan Kuzmić? Kako ste ga vi znali?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Bogdan Kuzmić je nekoliko godina radio na ulazu u bolnicu na vratarnici ili porti vukovarske bolnice, tako da je poznavao osoblje vukovarske bolnice i poznavao je dobro prostorije vukovarske bolnice. Inače nije bio posebno obrazovan. Držim da je imao samo osnovnu školu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate kakvo je bilo njegovo političko opredeljenje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ja moram priznati da nisam znao kakvo je političko opredeljenje Bogdana Kuzmića sve dok se nije pojavio u bolnici 18. studenog kao pripadnik paravojne formacije, rezervist JNA.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Poznajete li čoveka koji se zove Marko Mandić?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate gde je on bio 18. i 19. novembra?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: 18. studenog Marko Mandić prije podne još mi je pri operaciji zadnjoj u vukovarskoj bolnici pri zbrinjavanju od gelera pogođenoj djevojčici Sanji Vidić, koja je imala tri godine s teškom ozljedom natkoljenice i trbuha, pa je kao dobar gipser imobilizirao gipsom tu natkoljenicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate da li je on ostao u bolnici ili je napustio bolnicu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne. 19. studenog prije podne Bogdan Kuzmić došao u bolnicu, a 19. ujutro pojavio se i kapetan JNA koji mi je tada rekao da se zove Radić, da se preziva Radić. Nakon toga nestalo je Marka Mandića iz vukovarske bolnice i još nekih vozača Hitne pomoći.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih želeo da se pozabavim ponašanjem ljudi koje ste vi opisali kao paravojnike koji su zamenili vojnike JNA 18. novembra uveče. Da li vam je to jasno?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Jeste. Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da objasnite Sudu da li se ponašanje prema pacijentima promenilo u ovom razdoblju?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. 18. naveče, nakon što je, kao što sam rekao, Bogdan Kuzmić i kapetan JNA, nakon njihovog ulaska u bolnicu i obilaska svih podrumskih prostorija u kojima su se nalazili ranjeni i bolesni, po njihovom odlasku i kad sam uspio obići neke od tih ranjenih i bolesnih, rekli su mi da su fizički i psihički maltretirani i da se boje za svoje živote.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li su vam rekli šta su im tačno radili kada su vam rekli da su ih maltretirali fizički i psihički? I od sada kapetana možemo da zovemo kapetan Radić, kako bismo tačno znali o kome govorimo?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Rekli su mi da su ulaskom u svaku prostoriju nazivali ih ustašama, koljačima, prijetili im da će isto tako završiti, da znaju što je tko radio u Vukovaru i pri tome psovali i nastojali dirati za one djelove tjela koji su bili zbog ozljeda najbolniji.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kao hirurg možete li da objasnite kakvo je značenje rana prouzrokovanih gelerima ili vatrom iz artiljerije? Dakle, možete li da opišete prirodu tih povreda?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Bitna je razlika između rana nanesenim vatrenim oružjem, to jest puščanim metkom ili nanesenim krhotinama granata, bilo da se radi o granatama avionskih bombi, iz minobacača, iz topničkog oružja, kao i treća razlika je naime, u Vukovaru su bacane i fosforne bombe koje posebno izazivaju užas onima koje takve bombe pogode, odnosno čija tjela budu zahvaćena paljivim fosforom.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko je obično duboka rana koja je prouzrokovana gelerom?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ako je rana... Rijetko je rana gelerom jedna. Obično je više gelera, a kako su geleri nepravilnog oblika, unose sa sobom u ranu materijale koji se nalaze u blizini uz ranjenika, od odijela, maltera, odnosno betona, prašine, drveta i to geler gura pred sobom velikom brzinom i ti djelovi sad betona, drveta, pa čak i kostiju pokidanih gelerima, postaju sekundarni šrapneli, sekundarne krhotine, koje još teže i dalje razaraju tkivo. Puščana rana iz puške ima ulaz, ima svoj kanal kroz koji prođe. Ovisno od oblika i kvalitete metka, da li se radi o "doom-doom" metku ili običnom metku, ovisno od kalibra puške iz koje je ispaljen, ima, kao što sam rekao, ulaz, ima svoj strijeljni kanal i izlaznu ranu i sad ovisno od ovoga, ovisi i ova ulazna rana, ovisi kanal i izlazna rana.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Rekli ste nam da su pacijenti rekli da su Radić i Kuzmić pokušali da dotaknu te delove njihovog tela koji su bili ranjeni. Da li vi kao hirurđ možete da procenite stepen bola?

ADVOKAT BOROVIĆ: Prigovor, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Gospodine Boroviću, izvolite.

ADVOKAT BOROVIĆ: Ja se izvinjavam, pošto ovo nije prvi put. Ranije nisam reagovao. Kasnije ću vam objasniti karakter uopšte ovog svedočenja kada dođe vreme. Kapetan Radić se toliko sugestivno stavlja u usta ovom svedoku, da je na kraju to prevršilo meru. Nije rekao ni u jednom trenutku svedok da je kapetan Radić dodirivao bilo kakvu ranu. Da li je uopšte bio kapetan Radić, o tome ćemo kasnije. Dakle, molio bih da se ipak na neki način sugeriše Tužilaštvu da ne postavlja sugestivna pitanja. Hvala.

TUŽILAC MOORE: Uz dužno poštovanje, ja sam razjasnio navođenje kapetana 19. novembra. Takođe sam govorio o 18. novembru. Svedok je konkretno spominjao kapetana Radića i Kuzmića da su ušli u bolnicu. Ako mogu, ja ću da pronađem taj deo svedočenja koji se na to odnosi. Samo trenutak, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, dok vi tražite to, samo da vam kažem da ono šta sam ja zabeležio i sećam se da je svedok rekao da pošto su ta dvojica otišla, a jedan od njih je bio kapetan Radić ...

TUŽILAC MOORE: Tako je.

SUDIJA PARKER: Prema tome, mislim da je govorio o paravojnim snagama da su radili te stvari. Mislim da nema nikave veze u svedočenju između pretnji pacijentima i fizičkog dodirivanja istih i dve osobe koje su izvršile inspekciju sa doktorom. Ako postoji takva veza, ja mislim da se ona još nije pojavila u svedočenju.

TUŽILAC MOORE: Časni Sude, ja pokušavam da pronađem to mesto i časni Sud je u pravu kada kaže da jesu spomenuti Kuzmić i Radić i da su išli u inspekciju. Onda je doktor rekao da je razgovarao sa pacijentima pošto su oni otišli i da su se oni žalili.

SUDIJA PARKER: Da, ali ...

TUŽILAC MOORE: Da su se žalili da su ih fizički i psihički maltretirali.

SUDIJA PARKER: Ali moja beleška se odnosi na paravojne snage.

TUŽILAC MOORE: Da. Možda ja to mogu da razjasnim sa svedokom. To je verovatno najlakše.

SUDIJA PARKER: Mislim da je upravo ta poenta u suštini prigovora gospodina Borovića. Vi pravite vezu koja nije pozitivno uspostavljena u svedočenju.

TUŽILAC MOORE: Samo da pogledam transkript na trenutak, časni Sude. Želim samo da pročitam ono šta sam ja našao u transkriptu. To je strana 34. U stvari, počinje na strani 35 ili red 5. Pitanje: "Možete li da kažete Sudu da li se promenilo ponašanje prema pacijentima tokom ovog perioda?". Odgovor: "Da. Uveče, 18. novembra, pošto su, kao što sam rekao, Kuzmić i kapetan JNA stigli u bolnicu i obavili inspekciju svih podrumskih prostorija gde su se nalazili bolesnici i ranjenici, pošto su otišli, ja sam uspeo da odem i da vidim neke od tih ranjenih i bolesnih ljudi. Oni su mi rekli da su ih fizički i psihički zlostavljali i da su se plašili za svoje živote". Pitanje: "Da li su rekli na koji nači, kada kažete fizički i psihički maltretirali, da li su pacijenti opisali šta im je bilo urađeno i molim da od sada kada govorimo o kapetanu da ga oslovljavamo kao kapetan Radić?". Odgovor: "Rekli su mi da su ulazili u svaku prostoriju, da su ih nazvali koljačima i ustašama i rekli su im da će na isti način da završe i da odlično znaju ko je šta radio u Vukovaru i da su ih celo vreme psovali. Pokušali su da dodiruju one delove njihovih tela koji su zbog povreda najviše boleli". Nema pomena Teritorijalne odbrane. Isto tako, kad se kaže oni, logički je zaključiti da se to odnosi i na Radića i na Kuzmića. Ne spominju se ni snage Teritorijalne odbrane, ni paravojne snage da su oni to učinili. Znači, logičan zaključak, po mom mišljenju, jeste da se radi o dva gospodina koji su ušli, a to su Radić i Kuzmić.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, ja mislim da umesto što izvodimo logičke zaključke, možda bi bilo bolje da se oslonimo na samo svedočenje svedoka o tome da li su samo te dve osobe u pitanju koje su išle u inspekciju podruma i tako dalje. Ali u ovom trenutku mislim da gospodin Borović ima pravo da uloži prigovor na vašu potvrđnu tezu o osnovi za vaše svedočenje. To je utisak sadašnjeg svedočenja. To treba da se razjasni. Ima li još nešto? Gospođo Tapušковиć?

ADVOKATICA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude. Da bismo razjasnili to pitanje da li je svedok rekao da su u pitanju dva lica od kojih je jedan kapetan Radić i gospodin Kuzmić ili su u pitanju predstavnici paravojnih organizacija, ja bih samo napomenula da na strani 34... strani 33, u redu 24 postoji pitanje cenjenog kolege Moorea: "Želeo bih da se pozabavimo ponašanjem paramilitarnih snaga koje su smenile JNA 18. novembra. Da li me pratite?". Hvala najlepše.

SUDIJA PARKER: Hvala gospođo Tapušковиć. Mislim da to onda govori vama gospodine Moore zašto sam ja do ovog trenutka shvatio da se svedočenje ne odnosi na paravojne snage.

TUŽILAC MOORE: Ja ću da se potrudim da na nesugestivan način to razjasnim.

SUDIJA PARKER: To bi bilo jako dobro.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Doktore, opisali ste nam da je bilo pritužbi da su pacijenti zlostavljani. Da li su pacijenti rekli ko ih je zlostavljao i povređivao?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, rekli su kao što je većina njih ili jedan dio poznavao Bogdana Kuzmića, istakli su njega. U pratnji je bio i kapetan i moram priznati ne toliko da ih je on psovao ili vrijeđao, ali je znao nanjeti koju bol ozljeđenima i ono što su mi rekli, da su zapravo oni bili začetnici maltretiranja, a kasnije su još tijekom noći upadali pojedini predstavnici pojedinih paramilitarnih vojnih formacija, pa čak i vojnika JNA koji su ih također nastavili maltretirati na oba ona načina.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da pređemo onda na sledeću priliku kada ste videli ili kada ste sreli kapetana Radića. Molim vas da nam kažete kada je to bilo i da nam kažete šta je on vama rekao 19. novembra?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: 19. studenog 1991. godine, negdje oko 9.00, 9.00 ili 10.00, uglavnom prije podne, rano, pojavio se, kao što sam rekao, kapetan JNA koji mi se tada predstavio kao kapetan Radić i rekao mi da on po naređenju pretpostavljenog mene zatvara u prostoriju jednu iz koje se ne smijem udaljavati, niti izlaziti, a tom prilikom odveo je i jednog medicinskog tehničara Antu Arića.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko ste dugo bili u toj prostoriji?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U toj prostoriji, ispred je bio stražar, u toj prostoriji sam ostao do naveče, do negdje 19.00, kad je stražar se odmaknuo. I ja sam tada obišao ranjene i bolesne i kako više nije bilo nikakvih mogućnosti pružanja bilo kakve medicinske pomoći, pokušao sam umiriti ranjene i bolesne i dati im ipak neku nadu, iako su oni izgubili svaku nadu nakon maltretiranja, da će preživjeti.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Pre nego što pređemo na nešto drugo ili nastavimo, želim samo da se pozabavimo situacijom koja se odnosi na kapetana Radića i na to kad se on vama predstavio. Ovde imamo situaciju gde ste vi svesni da su iznesene tvrdnje o tome da se ranjeni zlostavljaju. Da li ste vi rekli kapetanu Radiću da je bilo žalbi od strane pacijenata o tome da su zlostavljani?

SUDIJA PARKER: Gospođo Tapušković, izvolite.

ADVOKATICA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, o liniji ispitivanja cenjenog kolege tužioca, kao što je bilo, na primer, na stranici 40, četvrti red, gde sam videla da se direktno stavljaju odgovori svedoku u usta, tako da protestvujem na ovakav način postavljanja pitanja. Hvala.

TUŽILAC MOORE: Ja tvrdim da to nije sugestivno pitanje. Svedočenje je već dato u smislu situacije gde je već nešto rečeno u svedočenju o žalbama koje su iznešene doktoru. Ja imam pravo da postavljam pitanja ili da usmerim doktorovu pažnju na ono pitanje koje je pred Sudom i da ga pitam da li je ikada on takve žalbe preneo kapetanu Radiću. To nije sugestivno pitanje. Postoji opcija da svedok kaže da ili ne. Sugestivno pitanje konkretno navodi svedoka na jedan ili drugi odgovor.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Moore. Ovom prilikom se slažem s tim šta ste rekli. Pitanje se sastoji iz dva dela. Prvi deo pitanja usmerava pažnju svedoka na jedan deo prethodnog svedočenja, a drugi deo direktno postavlja pitanje da li je to prosleđeno kapetanu Radiću. Ja ne vidim da se radi o sugestivnom pitanju gospođu Tapušковиć. Gospodine Moore, izvolite.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li možete da nam odgovorite na to pitanje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, gospodine tužitelju. Razgovarao sam, zapravo postavio sam pitanje kapetanu Radiću, jer mi je isti rekao da je studirao, da je kao student znao jednog liječnika koji je radio u vukovarskoj bolnici i ja sam ga nakon toga pitao da li zna zašto se maltretiraju ranjenici u vukovarskoj bolnici sinoć. Zašto su bili izloženi torturi. On je odgovorio da je to po naređenju ili dopuštenju zapovjednika majora Šljivančanina ...

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Izvinite. Nastavite, nastavite.

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Usput je rekao Anti Ariću: "Dobro bi bilo i da dio odjeće koji imaš na sebi promjeniš".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Mogu li da vas zaustavim na trenutak. Vi ste nam rekli da ste bili u jednoj prostoriji. Ja sam vam postavio pitanje da li ste kapetanu Radiću postavili pitanje ili ne. Dajte da sada pređemo na ono vreme kada ste bili u sobi sa Arićem. Da li je Arić uopšte napustio prostoriju?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Arić je napustio prostoriju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da nam kažete kada otprilike?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Prije podne negdje oko 10.00, 10.00 ili 11.00, ali mislim oko 10.00 u pratnji kapetana Radića.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I da li ste vi čuli razgovor između Radića i Arića?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne osim ovoga što sam rekao da je rekao kapetan Radić Anti Ariću rekao da mora promjeniti dio odjeće, odnosno da bi dobro bilo da promjeni dio odjeće i obuće koji ima na sebi.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A šta je Arić imao na nogama? Koju vrstu obuće?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Arić je imao na nogama neke čizme i na gornjem djelu odjeće ispod bjelog mantila, jer je on bio medicinski tehničar imao je jednu onu majicu koja je bila poput maskirne majice.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da nam kažete koliko je dugo Arić odsustvovao?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Arić je bio odsutan gotovo 24 sata, jer se pojavio sutradan negdje oko 12.00, oko 14.00, opet u pratnji kapetana Radića koji ga je i odveo.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste sa Arićem razgovarali o tome šta mu se desilo tokom ta 24 sata?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Arić mi je ispričao da je bio odveden u jednu prostoriju gdje su ga stavili na jednu stolicu za koju je bio vezan i da su mu zabacili glavu unazad, otvorili usta i natočili bocu vina, tako da je bio gotovo u potpunosti ošamućen. Ali prije toga su ga ispitivali i kako nisu bili zadovoljni odgovorima, postupili su kao što sam rekao.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je rekao ko je bio prisutan za vreme tog incidenta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Rekao je da je bio prisutan major Šljivančanin.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je rekao kakvu su mu vrstu pitanja postavljali?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Rekao je da su pitali zašto je on iz Zagreba došao u Vukovar? Koji je to razlog? Je li dopremao oružje? Je li se služio oružjem? Gdje je skrivao oružje? Koga je ubio? Ko mu je naređivao?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Da li vi znate odakle je bio Arić? Da li je on bio iz Vukovara?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne gospodine tužitelju, gospodin Ante Arić je bio medicinski tehničar, rođen u Slavoniji, odrastao i živio u Zagrebu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Želim da sada pređemo na 19. novembar uveče i 20. novembar ujutro. Da li ste vi ostali u toj maloj prostoriji gde su vas smestili?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Naveče, 19. studenog, kao što sam rekao, oko 19.00, nestao je ispred prostorije u kojoj sam bio zatočen, stražar pa sam otišao i obišao ranjenike, bolesne i ostale, ali i moju suprugu, jer se 17. studenog u bolnicu povukao veliki broj građana Vukovara, strahujući za svoje živote, tražeći spas u bolnici.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada ste izašli i kada ste se sreli sa svojom suprugom? Sada prelazimo na jutro 20. novembra, da li ste imali neke kontakte sa oficirima JNA ili sa nekim drugim vojnim osobama?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne. Do ujutro ne. Ali ujutro 20. studenog, negdje oko 8.00, pojavio se ponovo u bolnici major Šljivančanin, naredio je da se svo medicinsko osoblje sakupi u jednu prostoriju gdje su se gipsali po potrebi ekstremiteti i tu smo se mi, gotovo svi, gotovo svo medicinsko osoblje skupilo.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li je Šljivančanin tada bio sam?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Šljivančanin, major Šljivančanin je tada ušao sam u prostoriju, iako ga je dopratio, mislim da je imao čin potpukovnika, Ivezić, kome ne znam ime, ali je bio kirurg u Novom Sadu i on nije ulazio u ovu gipsaonu, nego samo major Šljivančanin.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada je Šljivančanin ušao u tu prostoriju, da li se sećate šta je on rekao okupljenim osobama koje su bile tu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. To su riječi koje se zapravo ne mogu zaboraviti. Kada je počeo govoriti, najpre je rekao: "Ja sam major Veselin Šljivančanin, major Jugoslovenske narodne armije. Ovdje ja zapovjedam i sve je pod mojim zapovjedništvom. Neka vas ne zbunjuju svi ovi u vojnim odorama, a koje su različite i različitih znakovlja. Radi se o mladim ljudima, a mladi ljudi danas vole se različito oblačiti i nositi različito znakovlje". I taj govor je trajao jedno možda do sat vremena.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate otprilike u koliko je sati to Šljivančanin rekao? Nemojte da pogađate ako niste sigurni. Kad je održao taj govor?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Održao je taj govor, to ne mogu zaboraviti, 20. studenog 1991. godine ujutro oko 8.00.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Šta se vama dogodilo posle obraćanja Šljivančanina ljudima?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Nakon što se Šljivančanin obratio ljudima, ja sam ponovo bio zatočen. Ali u hodniku ispred gipsaone vidio sam pojedine sestre i drugo osoblje nemedicinsko.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I da li ste u bilo kojem trenutku razgovarali s gospodinom za koga ste rekli da se preziva Ivezić?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Toga dana, to jutro, odmah ujutro nakon govora u gipsaoni majora Šljivančanina, kako sam čuo od osoblja koje nije bilo unutra, da su na poseban izlaz iz bolnice odvedeni... odvedeno veliki broj ranjenika, pitao sam Ivezića, računajući na kiruršku kolegijalnost, što je sa ranjenicima i gdje su.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I da li vam je on odgovorio na to pitanje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Rekao je: "Kolega", jer me je oslovio kao kolegu "sve se ovdje odvija po naređenju majora Šljivančanina i na to vam pitanje zbog toga ne mogu odgovoriti".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate da li je još neko iz bolnice razgovarao sa Ivezićem u vezi nestalih osoba?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Isti čas sam vidio sestru Maricu Mokoš, medicinsku sesetru uplakanu, kako se obraća pukovniku ili potpukovniku Iveziću, moleći ga da još vrati muža i još neke koji su također bili smješteni, odnosno odvedeni u autobuse u kojima se već nalaze ranjeni. Potpukovnik je odgovorio: "Ja za to moram pitati majora Ivezića ..."

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Mislim da ste pogrešili.

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: "Ja za to moram pitati", oprostite "majora Šljivančanina za dopuštenje da mogu vašeg muža vratiti iz autobusa natrag u bolnicu".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Znate li ime osobe koja je razgovarala sa Ivezićem?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Marica, medicinska sestra Marica Mokoš.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste vi lično bili svesni u nekom trenutku da se ljudi tog jutra odvođe iz bolnice?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tada sam bio svjestan, jer su rekli, kao što sam rekao, kao ovi koji nisu bili u gipsaoni, a pomagali su u bolnici, da su ranjenici i to veliki broj, odvedeni i da su utrpani u autobuse i to na onoj strani bolnice iz koje se izlazi iz nje na cestu koja vodi kroz Vukovar i kroz sam grad.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možda ću za koji trenutak da se vratim na tu temu, ali sad vas pitam da li ste u bilo kom trenutku ujutro 20. novembra videli ili posmatrače ili predstavnike Međunarodnog crvenog krsta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ujutro 20. studenog nisam vidio niti jednog predstavnika Međunarodnog crvenog križa, nego tek oko 14.00.

TUŽILAC MOORE: Mogu li da vas zamolim da pogledate jedan crtež koji ste vi nacrtali, a koji će biti, nadam se, prihvaćen kao dokazni predmet. Broj tog dokumenta je 04643050. Da ovde ne bi bilo nikave tajne, u pripremnom razgovoru sa svedokom, svedok je nacrtao ovu mapu, a Sud bi trebalo da ima jednu kopiju tog crteža. Molim da se to pokaže na ekranu, a ako to nije moguće, mi ćemo da podelimo kopije. Izvinite na trenutak, samo da pronađem svoj primerak.

SUDIJA PARKER: I Pretresno veće bi bilo zahvalno na kopijama.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Imam tri primerka. Doktore, sada smo u revolucionarnoj fazi elektronske sudnice i pokušaćemo da upotrebimo čarobnu olovku da označimo neke delove ove mape. Oprostićete mi ako ne budemo uspešni. Dakle, da prvo potvrdite da ste ovu mapu vi nacrtali, mislim pre dva dana. Da li je to tačno?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, tačno je.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ovo ste vi sami nacrtali bez nečije pomoći?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Generalno govoreći šta ovo prikazuje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ova mapa prilazi podrum vukovarske bolnice onakav kakav je bio za vrijeme napada agresije na Vukovar.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću da pokušam, i naglašavam, da pokušam da gledam na ovaj crtež tako da ga zamislim kao sat. Dobro 12.00 je gore, 3.00 je s desne strane, 6.00 je dole i 9.00 je s leve strane. Ako pogledamo sada na ono šta bih ja nazvao 12.00 tu su kao neke paralelne crte unutar nekog okvira. Šta to predstavlja?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ako gledamo na 12.00, onda to predstavlja glavni ulaz u vukovarsku bolnicu, pa odatle onda i u podrum dole, ali to je za redovite pacijente di nije potrebna hitna intervencija.

TUŽILAC MOORE: U redu. Sada ću da vam postavljam pitanja, a molim vas da vi odgovarate što kraće možete, pa ćemo pokušati da vidimo gde je šta. Molim vas prvo obeležite tačkom gde kažete da je bio glavni ulaz. Samo dotaknite ekran tim markerom. Još nisam ništa video na ekranu. Da li Pretresno veće vidi nešto na ekranu?

SUDIJA PARKER: Ne. Da.

TUŽILAC MOORE: U redu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Molim vas da to označite sa brojem 1. Hvala vam. Molim vas da li možete da pokažete druge ulaze i izlaze iz bolnice, sistematski jedan po jedan i za svaki da nam kažete šta je to?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ovo sad označiću sa brojem 2. To je glavni ulaz odakle se uvijek ulazilo u bolnicu i za hitne i za redovite pacijente i za posjetitelje.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Molim vas saslušajte pitanje. Sama zgrada, vi ste spomenuli gipsaru. Gde se nalazi gipsara?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Gipsaonu ću označiti sa brojem 3. Ona se nalazi u podrumu uz kirurške ambulante.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: To je broj 3 na crtežu. Da li možemo da vidimo blizu broja 3 neki ulaz ili izlaz u podrum?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Označiću brojem 4, Hitni prijem u bolnicu, hitni kirurški prijem u bolnicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Vi ste upravo obeležili posle broja 4, nešto šta izgleda kao neke strelice. Šta je to tačno?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ove strelice pokazuju dovod kolima Hine pomoći bolesne i ranjene ovde na Hitan prijem i onda ulazak u podrum bolnice u ove ambulante s lijeve i desne strane.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ako bih pogledao ovo šta ja zovem 17.00. Izgleda da je jedna savijena strelica iznad datuma 9. novembar. Da li vidite to?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Označit ću to brojem 5. To je takozvani ulaz za ginekologiju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li biste bili ljubazni da obeležite sa brojem "X" gde je to major Šljivančanin održao svoj sastanak?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ja vas molim, obratite pozornost na broj 3. Ja ću brojem "X" označiti tu prostoriju gdje je održao govor major Šljivančanin.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada budite ljubazni i sa znakom "Y" obeležite gde je bila ta mala prostorija u kojoj ste vi bili zatvoreni?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pokazujem prostoriju, malu prostoriju u kojoj sam bio zatočen.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Da li možete sa slovom "Z" da obeležite gde su se nalazile osobe koje su odvedene?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ako dopustite, ja ću pokazati gdje su sve bili smješteni ranjeni, pa ću onda pokazati kuda su izvedeni na ovaj broj 5, gdje je ulaz za ginekologiju.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja bih želeo da idemo korak po korak. Dakle, prvo: gde su bile te osobe pre nego što su odvedene?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Osobe prije nego što su odvedene bile su smještene... pored "Y" je jedan prostor, čekaonica.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas nacrtajte na elektronskoj tabli gde su držani ranjenici, gde su oni boravili pre nego što su odvedeni. Stavili ste tačkice. Da li možete da nacrtate nešto veće? Da li su oni bili u manjim grupama ili ovi krugovi pokazuju jedan prostor, jedan širi prostor?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ovi krugovi zapravo pokazuju, zaokružuju sve... prostor ovaj koji je označen, on je popunjen bio poput šipka, poput bundeve. Nemoguće je bilo gotovo prolaziti između ranjenih i bolesnih, jer ih je bilo na ovom prostoru previše.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. To je prvi deo. A sada drugi deo. Rekli ste kako su oni odvedeni. Da li možete na dijagramu da pokažete kako je to bilo i gde su oni odvedeni?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ako smo... Gdje su ovi krugovi, nalazili su se ranjenici. Iz svakog od ovih krugova odvedeni su pojedini ranjeni i na ovaj izlaz broj 5 izvedeni, potrpani u autobuse.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada kažete izlaz broj 5 ...

TUŽILAC MOORE: Gospodin Lukić ima pitanje.

SVEDOK NJAVRO: Da.

SUDIJA PARKER: Gospodine Lukiću, izvolite.

ADVOKAT LUKIĆ: Samo mala intervencija. Na transkriptu, strana 51, red 8 svedok je rekao da su iz svakih od tih krugova izvedeni pojedini ranjenici, a tako ne piše u transkriptu. Samo sam to hteo da ispravim i da svedok potvrdi.

TUŽILAC MOORE: Uz duženo poštovanje, ja sam mislio, budući da je svedok rekao da je nacrtao krugove i da je rekao da nije mogla ni igla da se spusti među njih. Ja sam mislio da sam pojasnio da je to bila manja grupa ili puno ljudi.

SUDIJA PARKER: Pretresno veće ne sumnja da su mnogi ranjenici odvedeni iz svakog od tih krugova ako vam to pomaže gospodine Lukiću, jer to je utisak koji ostavlja ono šta je rekao doktor.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ja ću to da pojasnim. Doktore, vi možda niste umetnik. Vi ste nacrtali male krugove na svojoj mapi. Da li to označava da su se nalazile manje grupe ljudi tačno na mestu gde je nacrtan kružić ili to označava da je čitav prostor bio ispunjen? Da li možete to da nam pojasnite?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Čitav ovaj prostor koji sam označio kružićima, ispunjen je bio ranjenicima, ali kao što vidite, ponegdje su pregrade bile, pa zato sam kružice stavljaao, pokazujući da su svi ti prostori bili prepuni ranjenih.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Vi kažete da su bili prepuni ranjenika. Kada ste vi izašli sa tog sastanka, da li je još uvek taj prostor bio prepun ranjenicima?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Kad sam ja izišao sa sastanka iz broj 3 i bio u ovom međuprostoru do... i bio u ovom međuprostoru do Y, i sreo potpukovnika Ivezića i sestru Maricu Mokoš i saznao da je jedna velika skupina ranjenika odvedena na izlaz broj 5, znao sam da u ovim prostorima koji su označeni sada, puno manje ranjenika.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možemo li da nastavimo sada?

SUDIJA PARKER: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Rekli ste da su ih izveli kroz izlaz broj 5. Ako pogledamo samu skicu, šta se nalazi na desnoj strani te skice. Da li možete to da nam opišete?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Na desnoj strani ove skice nalazi se izlaz iz bolnice, a ispred izlaza ima prostora gdje su bili postavljeni autobusi u koje su stavljeni, bolje reći, potrpani ranjenici odvedeni iz podruma kroz ovaj ginekološki otvor ili ginekološki ulaz.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da vas sad ponovo pitam, možete li da procenite kolika je razdaljina od same vukovarske bolnice do mostova preko reke Vuke?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Od bolnice do mostova mislim da je razdaljina oko 400 do 500 metara.

TUŽILAC MOORE: Ja sad nemam više pitanja u vezi ovog dokumenta.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, da li želite da se obeleži i taj spoljni izlaz i autobusi ili se to ne nalazi na skici?

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Bolje bi bilo da pitam doktora. Doktore, da li može da se vidi broj 6, to jest mesto odakle put vodi prema reci Vuki? Da li možete to da nam obeležite?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Broj 6 znači šest autobusa u koje su utrpani ranjenici i ja ću pokazati točkicama na koji su izlaz izišli autobusi i kako su išli prema Vuki.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: A te tačkice koje idu prema severu, ili prema 12.00, da li je to onda u pravcu reke Vuke?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U pravcu mostova na rijeci Vuki.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam ...

SUDIJA PARKER: Da li želite da se ova skica uključi u spis?

TUŽILAC MOORE: Da.

SUDIJA PARKER: Ne želim da se gubi vreme, a pošto imamo određeni vremenski rok kada su u pitanju ovakvi dokumenti, u redu, dokument se prihvata.

TUŽILAC MOORE: Ne znam da li je vreme za kratku pauzu. Ako Pretresno veće smatra da treba da se ide na pauzu, onda je ovo pravi trenutak.

SUDIJA PARKER: U redu. Onda jeste pravi trenutak. Odložili smo pauzu sve dok ne završimo sa planom, zato što bi ga inače izgubili u elektronskom smislu ako ga ne uvrstimo na vreme.

TUŽILAC MOORE: U redu.

sekretar: Časni Sude, plan će biti sačuvan i biće dokazni predmet broj 64.

SUDIJA PARKER: Idemo sada na pauzu i nastavljamo sa radom u 13.00.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, izvolite.

TUŽILAC MOORE: Rekli su mi da bi takođe bilo dobro da se originalni dokument uvrsti kao dokazni predmet, ali neobeležan. Ne znam da li će moje kolege da se slože sa tim, ali mislim da bi to bilo pametno.

SUDIJA PARKER: U redu. Dokument se prihvata.

sekretar: Časni Sude, dokument će biti dokazni predmet broj 65.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Doktore, rekli ste da niste videli nikakve posmatrače i predstavnike Međunarodnog crvenog krsta 20. novembra sve do 14.00. Tako se barem ja sećam onoga šta ste rekli. Možda grešim. U stvari, kada ste prvi put sreli predstavnike Međunarodnog crvenog krsta ili posmatrače?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Prvi put sam vidio predstavnika Crvenog križa 18. studenog, kao što sam rekao, ispred bolnice u onome razgovoru između majora Šljivančanina i Nikolasa Borsingera. Drugi susret sa predstavnikom Međunarodnog crvenog križa je bio 20. studenog. Negdje oko 14.00 pojavio se jedan predstavnik Međunarodnog crvenog križa u bolnici, u podrumu. Došao je do mene i razgovarao je samnom. Pitao me je li znam koliko ima bolesnika i što se dogodilo, pa je malo osoblja i malo ljudi i malo bolesnika, odnosno ranjenika u bolnici. Predstavnik Crvenog križa je bio mali jedan, crn, po mom dojmu radilo se o predstavniku Međunarodnog crvenog križa koji je bio Talijan.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste vi tada govorili italijanski?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pa ja mogu i razumjeti talijanski pasivno, znam nešto talijanskog, ali mislim da je to bilo sasvim dovoljno da razumjemo i on i ja o čemu smo pričali i što je se dogodilo u vukovarskoj bolnici.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko vam je poznato, koja je bila tema razgovora sa predstavnikom Međunarodnog crvenog krsta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Razgovor sa predstavnikom Međunarodnog crvenog križa je bio kakav je odnos prema ranjenicima, da li su se poštivale Ženevske konvencije (Geneva Conventions) i da li bih ja napravio popis ostalih... preostalih ranjenika koji su još uvijek u bolnici.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I da li ste napravili spisak ljudi koji su ostali u bolnici?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Sa mnom je tad nakon razgovora sa predstavnikom Međunarodnog crvenog križa pošao anesteziolog sa Vojno medicinske akademije iz Beograda i kontrolirao da li opisujem sve ranjene koji su preostali u bolnici. Ja sam popis napravio u dva primjerka, od kojih je jedan i preuzeo predstavnik Međunarodnog crvenog križa, a drugi anesteziolog sa Vojno medicinske akademije.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Šta se vama desilo tokom toga dana i posle razgovora sa predstavnikom Međunarodnog crvenog krsta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Toga dana, nakon ovoga što je obavljen popis, što je predstavnik i Međunarodnog crvenog križa i predstavnik vojska, jer anesteziolog sa VMA bio je predstavnik JNA sa određenim činom, nakon što sam s njima obavio i pošto su preuzeli popise, primicao se mrak. Negdje oko 17.00 u bolnicu dolazi kapetan Radić i jedna časnica ili oficir, žena, mislim sa činom majora, svojih 40, 45 godina. Pošto su ušli u bolnicu, izveli me iz ove prostorije koju sam časnom Sudu pokazao, preuzela me ta časnica i pitala zašto sam ja uhićen.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Gde je bio predstavnik Međunarodnog crvenog krsta kad se to desilo?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Predstavnik Međunarodnog crvenog križa bio je nazočan i to je sve gledao i kad je vidio da me odvođe u vojno vozilo koje se nalazilo u ovom prostoru gdje je hitni prijem, što se vidi na ovoj skici i protestirao zašto opet krše međunarodne konvencije što se tiče bolnica i što se tiče zdravstvenih djelatnika.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I kakav je bio rezultat tog protesta?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Odbili su ga rekavši mu da to nije njegova briga, a ljuta zbog uplitanja predstavnika Međunarodnog crvenog križa, ova časnica je naredila odmah vojniku koji me je do tada čuvao, neka me odmah vodi u zatvor.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Ako možemo ovo samo ukratko da pokrijemo. Gde su vas, u stvari, odveli?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pošto su mi naredili da uđem u vojno vozilo, da kapetanom Radićem došao je i Ante Arić, koji je također po naređenju istih, smješten u ovo vojno vozilo, a potom smo vozač, do koga je sjedila ova časnica, a iza vojnik i kapetan Radić, odvezeni smo u vojarnu koja se nalazila u Vukovaru na Sajmištu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate koliko je otprilike bilo sati kada su vas odvezli tim vojnim vozilom sa tim ljudima, uključujući i kapetana Radića?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pazite, kako se radi o mjesecu studenom i to 20., mislim da se ovo odigravalo oko 17.00, tako da smo u vojarnu, koja nije daleko, ali je zbog razrovanih cesta, puteva i ulica trebalo nešto duže, možda petnaestak minuta da stignemo do vojarnje.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Rekli ste da ste kapetana Radića videli negde oko 17.00 predveče. Da li znate, a spomenuli ste predstavnika Međunarodnog crvenog krsta negde oko 14.00, da li ste videli kapetana Radića između 14.00 i 17.00 tog dana?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne, ne. Nisam ga vidio dok nije dopratio Arića, Antu Arića i zatočio ga u sobu skupa gdje sam se ja već nalazio.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I isto je pitanje u vezi majora Šljivančanina. Znam za taj sastanak, ali bez obzira, želim malo da se pozabavimo u koliko je sati šta bilo između tog sastanka i 17.00. Da li ste vi u tom periodu uopšte videli majora Šljivančanina?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne. Majora Šljivančanina od ujutro nakon onoga mitinga u gipsaoni, gdje je govorio ono što sam već rekao časnom Sudu, ja nisam vidio.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. A sada da govorimo o kasarni JNA. To se nalazi nešto malo izvan Vukovara. Koliko ste dugo tamo ostali.

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: U vojarni, u vukovarskoj vojarni ostao sam jedno sat vremena. Tu su odvojili Antu Arića, a dovezli su doktoricu Bosanac. I nju i mene stavili su u vojni transporter te odveli u Negoslavce, selo Negoslavce, zatim preko sela: Šidskih Banovaca, Orolika, pa Tovarnika do Šida.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Molim vas da sada pogledate dokazni predmet broj 59. To je, u stvari, karta broj 6. Ne znam da li imamo kopiju ili ćemo to uraditi elektronski, ali ja bih radije da svedok dobije primerak ako je moguće. Možete li kartu dodati svedoku molim vas? Da. Hvala vam. Doktore, ovo je mapa i rekao bih da se ovde radi o Ovčari i okolini i hteo bih da malo zajedno istražimo neke lokacije. Pre 1991. godine koliko ste vi dugo bili u Vukovaru?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tada sam već bio u Vukovaru oko 25 godina.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koliko ste dobro poznavali okolinu?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Mislim da sam dobro poznao okolinu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas budite ljubazni, pa pogledajte kartu koja vam se nalazi sa desne strane? Da li je vidite? Sa desne strane imate primerak karte, to je mnogo jasnije ...

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, da ...

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Tako da vas molim da gledate sam taj primerak karte sa vaše desne strane i tu se mnogo bolje vidi nego što se vidi ovde preko kompjutera. Vidimo da je ovo sam grad Vukovar na Dunavu. Da li vidite to?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, da. Vidim.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Koristeći opet onu sat verziju dijagrama i ako pogledamo prema jugu, videćemo selo Negoslavce. Da li vidite to? Siguran sam da će vam sudski poslužitelj pomoći. Piše "Negoslavci".

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Ovde se spominje i kasrna JNA i "Velepromet". Da li vidite to na karti? Odgovorite, molim vas?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I ako sad pogledamo ovo šta ja zovem 16.00, vidimo Ovčaru. Da li vidite to?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Ako bi neko išao u Ovčaru uobičajenim putem, putem... Dakle, putem 1991. godine, a krenuo bi od kasarne JNA, da li nam možete obeležiti kojim bi asfaltnim putem išao? Koji bi bio najnormalniji put? Možete li to da uradite?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. Ako bi 1991. godine išao na Ovčaru, ali da ide asfaltnim putem, onda bi se od "Veleprometa" spustio u grad, pa bi iz grada, ako gledamo iz "Veleprometa" skrenuo desno na ulicu Stjepana Radića, pa bi ulicom Stjepana Radića nastavio dalje prema Mitnici, dijelu grada koji se tako zove, na istočnom dijelu Vukovara. Nakon toga bi nastavio cestom prema Sotinu i prije Sotina postojalo je jedno poljoprivredno dobro i jedna stočna farma, zvala se "Jakubovac", pa

bi odatle skrenuo prema Ovčari, koja je bila poznata kao stočna farma ili točnije svinjogojska farma i farma goveda.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Ako se vratimo ponovo na kasarnu JNA i imamo put koji vodi do Negoslavaca, da li ste tada znali za neki drugi put kojim može da se dođe do Ovčare, a da se ne prolazi kroz Vukovar?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ja osobno nikad, iako sam često išao i u Negoslavce i u okolna sela, nikad nisam prošao drugim putem prema Sotinu, tako da nisam znao da postoji neki drugi put za Ovčaru osim ovoga kojega sam sada časnom Sudu pokazao i nisam znao čak da postoji neki poljski put ispred Negoslavaca prema Ovčari.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Kada ste saznali da postoji poljski put koji se odvaja ispred Negoslavca i vodi prema Ovčari?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Za ovaj put časni Sude i gospodine tužitelju sam čuo da postoji od onih koji su u tragičnom putu prema Ovčari uspjeli preživjeti. To je prvo moje saznanje o tom putu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Sada možete da odložite tu kartu. Koliko ste dugo bili zadržani? Rekli ste nam da su vas bili odveli u kasarnu JNA. Da je tamo bila i doktorka Bosanac. Šta se dogodilo kada ste nju videli?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Za vrijeme dok sam ja ostao sam sa čuvarom, sa stražarom u kolima, prišao je bivši sudac vukovarskog Suda koji me je pitao za pojedine suce iz Vukovara, je li znam gdje su i što su radili. Nakon toga on se udaljio, a doveli su doktoricu Bosanac koja je sjela isto... sad oboje smo sjeli u transporter i rekla mi je da je bila na razgovoru... da su je odveli na razgovor kod potpukovnika Mrkšića u Negoslavce.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih se bavio tim danom. Dakle, vi ste bili u kasarni JNA i gde su vas odveli posle toga?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Nakon toga, ako se gleda ova skica, mi smo bili gotovo ovdje gde je "Velepromet". Preko puta je vojarna JNA. Odveli su nas u transporter u Negoslavce. U Negoslavcima su otvorili transporter i tu su... bilo je vrlo neprijatno, uz prijetnje, verbalne prijetnje, znakovito pokazivanje da ćemo ostati bez glava. Međutim tada nam nisu, nije uspio niko prići i mi smo nastavili, kao što sam rekao, preko Orolika, Šidskih Banovaca, to su sela, i Tovarnik još, u Hrvatskoj do Šida koji se nalazio u Srbiji, koji se inače nalazi u Vojvodini, u Srbiji.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada ću da vas zamolim da stanete na trenutak, pa ću da vas vratim na jednu temu, a koja se odnosi na način postupanja s pacijentima. Sasvim je jasno da je bilo i civila i ranjenih vojnika i JNA i hrvatskih u bolnici. Da li se slažete s tim?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li vi pravite razliku između tih kategorija, kada je u pitanju lečenje?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne, jer to bi bilo protiv svih načela i etike i morala i humanitarnog prava i medicinske znanosti, a i naših ljudskih opredjeljenja za tako jedan human poziv.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Takođe znamo da je postojala jedna soba određena samo za ranjene vojnike JNA. Da li je i to tačno?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: To je tačno. Časni Sude, kao što znate, ranije sam rekao koliko je dnevno dolazilo ranjenika i u pojedinim trenucima ranjenici koji su već bili u bolnici, koji su se borili za život ili oporavljali, puni emocija, mogli su nanjeti optećenja pripadnicima ranjenih vojnika JNA, pa i paravojnih četničkih postrojbi, zato sam ih, maksimalno obrađene, uz maksimalnu skrb, smjestio u posebnu prostoriju da ne bi bili izloženi, ne samo prijetnjama i verbalnim dobacivanjima, nego i mogućem incidentu. Zato je bio ispred uvijek jedan stražar koji je to osiguravao, koji ih je osiguravao.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li znate čija je ideja bila da se vojnici JNA stave u odvojenu prostoriju?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da, znajući da rat ponekad dopusti ili gotovo je to u pravilu previše nekontroliranih emocija, a kako se radilo o Vukovaru gdje su ubijana i djeca i starci od 80, 90 godina u umirovljeničkim domovima i djeca od šest mjeseci, trebalo je zaštititi moguću izloženost tih vojnika ovim stresnim emocionalnim stanjima, zato smo odlučili doktorica Bosanac i ja da ih izoliramo u posebnu sobu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Da li ste poznavali vojnika JNA koji se zvao Saša Jović?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da. To je bila jedna skupina dva pripadnika JNA. Jedan se zvao Saša Jović, drugi se zvao Siniša Miljković, treći Pavle Teofanović. Njih su tri bila skupa u sobi, sa vrlo teškim, po život opasnim ozljedama. Saša Jović je bio i oficir, odnosno časnik i on je, nakon što se oporavio i vidio kako se odnosimo u bolnici prema njemu, kao i prema svim ostalima ranjenim i bolesnim, zatražio da razgovara sa generalom Rašetom, što mu je omogućeno i tom prigodom mu je rekao: "Gospodine generale, pa oni nam živote spašavaju, a vi razarate bolnicu u kojoj se nalazimo i mi. Poštedite tu bolnicu, jer jednako se pruža pomoć svima, bez obzira u kojem odjelu i kome pripadamo".

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. Da li se sećate kada je Jović, ako 18. novembar uzmemo kao orijentacionu tačku, kada je on razgovarao sa generalom Rašetom preko telefona? Ako ne možete da se setite, recite nam to.

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Ne mogu se tačno sjetiti dana, ali to je bilo bar 10 dana ili možda čak i više, prije nego što je okupirana bolnica u Vukovaru.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala. Da li ste tada poznavali gospodina koji se zove doktor Ivanković?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Molim vas recite nam ko je bio doktor Ivanković?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Pa Mladen Ivanković je kirurg i to dobar kirurg koji je došao u vukovarsku bolnicu naknadno. Uvijek se smatralo među nama običnim, ako mogu tako kazati, kirurzima, a koji nismo pripadali Komunističkoj partiji, odnosno Savezu komunista, da je došao po partijskoj direktivi, jer je bio i sekretar partije u vukovarskoj bolnici. Vrlo brzo je dobio zemljište na vrlo pogodnom mjestu za razliku od puno drugih liječnika koji su dugo bili u vukovarskoj bolnici dugo radili i doprinjeli napredku vukovarskog zdravstva.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam. A da li znate doktora Tomislava Đuranca?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Doktor Tomislav Đuranac je radio u Borovu kao liječnik opće prakse. Inače nije baš bio u medicinskim našim krugovima posebno cijenjen iz jednog prostog razloga, što je bio sklon korišćenju ponekad previše čašica.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Sada bih se vratio na vreme kada ste vi išli u Šid 20. novembra kada ste bili zatvoreni, rekao bih, od JNA. Gde ste na kraju završili?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Nakon toga što smo dovedeni u Šid, izveli su nas iz transportera, prebacili u zatvorenička kola, metalna, unutra metalna sjedišta neka, zatvorene i odvezli su nas, noć je već bila, odveli su nas u Beograd. U Beogradu su nas vozili, ima vojarne na Dedinju, bili smo u na Dedinu u vojarnama. Nisu nas tamo ostavili, nego su nas ponovo vratili, ali već je jutro, u Srijemsku Mitrovicu u logor, negdje oko 4.00. To je već 21. studenog 1991. godine.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Možete li da nam kažete ukratko šta se tamo dogodilo?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Kad smo izišli, bila je... jer su u Negoslavcima još doktorici Bosanac i meni dodali Antu Arića. I nas troje smo išli Šid - Beograd - Srijemska Mitrovica. U Srijemskoj Mitrovici, kada smo izišli iz tog vozila, najprije su nas fizički maltretirali i prisilili da moramo ići sagnute glave i ruku na leđima. Prislonili su nas, nakon ulaza, uz jednu zgradu, Arića i mene. Skinuli su nas, zima je, hladno je, skinuli su nas do gola, sve su pretražili. Tu smo ostali možda pola sata tako goli na hladnoći i nakon toga su nam dopustili da obučemo ono isto u čemu smo došli. Sve su nam oduzeli što smo imali u džepovima i odveli nas u logorski jedan zatvor, soba broj 6 na drugom katu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: I šta se dogodilo tamo? Koliko ste dugo tamo bili?

SVEDOK NJAVRO – ODGOVOR: Tamo sam bio oko 17, 18 dana. Svakodneвно ili vrlo često su nas izvodili, pa su nas vodili na saslušanja u svako doba dana i noći. Znalo se dogoditi da pozovu i izvedu. Naravno da se usput prijetilo kada bih došao na saslušanje. Tamo je mene ispitivao pukovnik Stanko koji je relativno, ne mogu kazati, nije me ni tukao, ni previše verbalno maltretirao, ali nakon što bih izišao od njega, nakon što bi me predao stražaru, nastupili bi onda fizički problemi na mom tijelu. Ranije, nakon ulaska u ovu prostoriju, nas troje, nakon ulaska u zgradu u kojoj se nalazio zatvor, logor, nas troje: doktorica Bosanac, Ante Arić i ja, izdvojili su odmah

Antu Arića i pred našim očima.... ne mogu naći bolji, tačniji zapravo izraz, nego su ga poput bestije pretukli i ja sam se kao liječnik čudio zar je moguće tako čovjeka prebiti, a da ostane živ. I to pred našim očima kao dobrodošlicu.

TUŽILAC MOORE – PITANJE: Hvala vam ...

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, sada je trenutak kada moramo da završimo sa radom za danas zato što je sudnica potrebna drugom Pretresnom veću. Doktore, izvinjavam se, ali moramo da vas zamolimo da se vratite u ponedjeljak kada će vaše svedočenje da se nastavi. Mi ćemo da zasedamo poslepodne iduće nedelje sa početkom u 14.15. Sada prestajemo sa radom do ponedeljka.

Fond za humanitarno pravo

